

Բոլոր այս տեսակի երաժշտությունները հիմք մը ունեցած են որմէ ներշնչուած ստեղծագործել են: Ներշնչումէ չբխած ստեղծագործութիւնը չի կրնար ուրիշին ներշնչել:

Հայ Հոգեւոր երաժշտութիւնը իբրեւ սեփականութիւն ունի երգելու եւ երգը մեկնաբանելու իւրօրինակ ձեւ: Ամէն երգիչ չի կրնար հոգեւոր երաժշտութիւն երգել եւ ամէն ստեղծագործող չի կրնար հոգեւոր երաժշտութիւն կերտել: Հոգեւոր երաժշտութիւնը աղօթք է, եւ եթէ աղօթքը զօրացնող, մխիթարիչ ուժը չունենայ, ապա այն կը դադրի աղօթք ըլլալէ: Հոգեւոր երգեցողութիւնը Օփերա չէ, եւ երգողի ձայնը շատ անգամ այդքան ալ կարեւոր չէ, որքան մերկայացման ձեւն ու ապրումը: Եթէ երաժշտութեամբ կ'ապրի կատարողը կամ հեղինակը, ապա այն կ'ապրեցնէ մահու ունկնդիր հասարակութեանը:

Ուրեմն, եթէ մարդկային ստեղծագործական միտքը կը սահմանափակուի «ու քաջալերական ընթացքներու» եւ սեղումներու մէջ, պարզ է արդէն այդ ստեղծագործութեան պտուղները: Բոլորիս ձեռքն է որ հաստատենք հայ եկեղեցական սրբազան եւ ազգային երաժշտութեան մոր ծննդարդ՝ զալիքի ներշնչումներով ու ապագայի հրաշք տեսիլքով, հարստացնելով 1700-ամեայ միածնաւէջ եւ միածնակերտ հայ եկեղեցւոյ անդաստանը, մեր կեանքով եւ ստեղծագործութիւններով ամրացնելով դարակերտ հայ եկեղեցիի սինները, իսկ քաջալերանքի գնահատականը պատմութեանը քողովով:

ԱՆՈՒՇԱԻԱՆ ԱՐԴ. ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

ԸՆՏԱՆԻՔ ԵՒ ՍՐՈՒԹԻՒՆ

Ի՞նչ կը հասկնամք «ըմտանեկան յարկի սրբութիւն» ըսելով: Զարմանալիօրէն իրարու առնչուած են այս քառերը: Մանաւանդ՝ առաջի՛նը երկրորդին: Կարծե՛ք առանց երկրորդին, առաջինը անկեղծ գոյութիւն մ'ըլլար, կամ՝ իր գոյութեան անգիտա՛կ գոյութիւն մը: Հիշէ՛ք է այս որակումը այն իմաստով, որ «սուրբ» կամ «սրբութիւն» քառը կրօնական թէ սովորական հասկացողութեամբ չի կրնար տարբեր ըլլալ «մաքուր», «անարատ», «անբիծ», «անմեղ», «պարկեշտ», «արդար» իմաստներէն: Այս քառերէն իւրաքանչիւրը ունի այնպիսի զօրութիւն մը, որ առանձին-առանձին համագործ են «սրբութիւն» քառին:

Ընտանիքի կազմութիւնը ընկերարանական հարց ըլլալով միատեղ, քնակաւորէն կրօնական գումարուում ունի, որովհետեւ ապագայ մարդու ծնունդին եւ դաստիարակութեան՝ հետ սերտ աղերս ունի: Աշխատանք մը, որ եթէ Աստուծոյ կատարած հրաշալի ստեղծագործութեան շարունակութիւնը չէ՝ հապա ի՞նչ է: Ըսուած է. «Մարդը Աստուծոյ գործին շարունակողն է»:

Մարդը աստուածային հրաշագործ կարողութեամբ օժտուած այն էակն է, որ սերմնագործութեամբ իր մտանը ստեղծելէն անկախ, կենդանիէն տարբեր, ունի ա՛յլ մեծ հրաշագործութիւն մը, որ մարդու հոգեկանին կերտումն է: